

Møte nr 1/2016 i Avlsrådet for sau

Tid: Tirsdag 8. mars kl 11:30 – onsdag 9. mars kl 16:00 2016

Sted: Scandic Gardermoen Hotell

Medlemmer: Ivar G. Slettemoen, leder
Frank Simensen, region Nord (vara)
Kent Berg, region Midt
Per Johan Lyse, region Vest
Sven Reiersen, region Øst
Finn Avdem, Nortura
Berit Pettersen, KLF
Gunnar Klemetsdal, IHA/NMBU (til og med sak 10/2016)

Observatører: Inger Anne Boman, avlsforsker, NSG (referent på møtet)
Inger-Johanne Holme, avlsforsker, NSG
Jette Jakobsen, avlsforsker, NSG
Anne Grete Stabekk, avlskonsulent, NSG
Kjell Steinar Løland, avlskonsulent, NSG

Ove Holmås, nestleder i styret i NSG og vara til Avlsrådet

Thomas Åle, avlsrep. Østfold
Stein Bentstuen, avlsrep. Akershus
Magne Horten, avlsrep. Hedmark
Hans Petter Vaberg, avlsrep. Oppland
Knut Sørbøl, avlsrep. Buskerud
Lars Bjarne Linneflaatten, avlsrep. Vestfold
Jon Aslak Austjorde, avlsrep. Telemark
Odd Terje Rosseland, avlsrep. Vest-Agder
Tore Atle Sørheim, avlsrep. Hordaland
Tom Idar Kvam, avlsrep. Sogn og Fjordane
Atle Moen, avlsrep. Møre og Romsdal
Audun Tiller, avlsrep. Nord-Trøndelag
Liss-Karin Sandvik, avlsrep. (vara) Troms
Vinni Foss, Nortura regionrep. Region Øst
Johannes Nedrebø, Nortura regionrep. Region Vest
Stig-Runar Størdal, Nortura regionrep. Region Midt
Linn Hege Engen, Nortura regionrep. Region Nord
Roger Karlsen, KLF regionrepr. (vara) Region Nord

Sekretær: Thor Blichfeldt, avls- og seminsjef, NSG

Avls- og seminsjef Thor Blichfeldt er saksbehandler hvis ikke noe annet er anført under den enkelte saken.

Sakliste

1	Godkjenning av innkalling og sakliste.....	3
2	Godkjenning av referatet fra Avlsrådsmøtet 25. november 2015.....	3
3	Regnskap 2015 og budsjett 2016.....	4
4	Ullvekt og ullkvalitet i indeksberegningene.....	5
5	Hva gjør vi med kvaliteten på spælulla?.....	8
5.1	Tiltak høsten 2015.....	9
5.2	Målsetting for spællullkvaliteten framover.....	11
5.3	Tiltak høsten 2016 som kan bidra til bedre ullkvalitet.....	12
5.4	Behandling i Avlsrådet.....	13
6	Nye kåringsregler fra høsten 2016.....	14
7	Utrangeringsårsaker og sjukdomskoder hos søyer i ring.....	16
7.1	Utrangeringsårsaker.....	16
7.2	Sjukdomskoder.....	18
7.3	Manglende brunst hos søyelam.....	19
7.4	Avlsrådets behandling.....	20
8	Fødselsvekt: Fenotypisk og genetisk analyse.....	20
9	Obligatoriske registreringer i væreringene.....	22
10	Genomisk seleksjon: Vil det øke avlsframgangen?.....	24
11	Pelssauavlen – Organisering og tilskudd.....	25
12	Tilskudd for avkomsgransking.....	25
12.1	Antall værere i ringen og antall sønner per far.....	25
12.2	Utbetaling 2015.....	26
13	Orienteringssaker.....	27
13.1	Slaktning seint på høsten – konsekvenser for avlsverdiberegningene.....	27
13.2	Munnskurvaksine.....	27
13.3	Kjøtt/fett/bein i slaktet: Ny registreringsmetode.....	27
14	Eventuelt.....	27

1 Godkjenning av innkalling og sakliste

Innkallingen ble sendt på e-post 14. januar.

Sakspapirer ble sendt ut på e-post 3. mars. Ved starten av møtet fikk deltakerne en fullstendig saksmappe på papir som var en litt oppdatert versjon med tillegg i sak 9/2016 om vektregistreringer i egen buskap.

Liss-Karin Sandvik bemerket at det er viktig at vararepresentanten blir kalt inn så snart det er klart at representanten ikke kan stille.

Vedtak:

Innkallingen og saklista godkjennes.

2 Godkjenning av referatet fra Avlsrådsmøtet 25. november 2015

Referatet er lagt ut på nett, www.nsg.no > Sau > Sauavl > Avlsrådet for sau

Vedtak:

Referatet fra Avlsrådsmøtet 25. november 2015 godkjennes.

3 Regnskap 2015 og budsjett 2016

I NSG beregner vi et internt avdelingsresultat for «Avdeling avl og semin på sau». «Avdelingen» er ansvarlig for det økonomiske resultatet.

Tabellen nedenfor viser regnskapsresultater for 2015 og budsjettet for 2016. Budsjettet ble gjennomgått og godkjent av styret i NSG 17. februar.

SAU - Budsjett avl og semin 2016 (1000 kr)			TB, 16.02.2016	
	2015	2016	Endring	Kommentar
Inntekter				
Landbruksdirektoratet 3411	7309	7309	-	
Omsetningsrådet 3412	2720	2720	-	
Semin Staur	5972	6091	119	2% prisøkning
Semin Særheim	65	0	-65	
Kåringsavgift for fylkene	546	546	-	Lik kostnaden
Sum prosjekter	931	680	-251	
- Nye søyeegenskaper	886	210		
- Optimalisering pelssauavlen	45	200		
- KRUS	0	150		
- Genbevaring sæd haner	0	120		
Andre inntekter	19	20	1	
Sum inntekter	17562	17366	-96	
Kostnader				
Væreringene	4008	3900	-108	
Smårasene	82	85	3	
Avlsrådet	145	150	5	
Regionene+fylkene	402	400	-2	
Kåringsavgift for fylkene	546	546	-	Lik inntekten
Avlskonsulentene	906	924	18	2% prisøkning
Sentralt avlsarbeid	3774	3849	75	2% prisøkning
Gentesting	157	220	63	
Felleskostnader	354	863	509	2016:1150'x75% sau
Semin Staur	5789	5905	116	2% prisøkning
Semin Særheim	272	0	-272	
Sum prosjekter	1181	540	-641	
- Nye søyeegenskaper	781	150		Eksterne kostnader
- Optimalisering pelssauavlen	0	50		Eksterne kostnader
- KRUS	1	20		Eksterne kostnader
- Genbevaring sæd haner	0	20		Eksterne kostnader
- Optimal contribution NMBU	112	0		Eksterne kostnader
- Avlsfaglige råd (Prof. Ron Lewis)	287	300		Eksterne kostnader
Sum kostnader	17616	17382	-234	
Driftsresultat	-54	-15		

Underskuddet dekkes av det opparbeidede avlsfondet fra tidligere år.

Budsjett 2016

Det ble lettere å få i havn budsjettet for 2016 enn jeg hadde trodd, til tross for kostnadsøkningene. Som det går fram av budsjettet, legger vi ikke opp til store endringer i forhold til 2015.

Jeg har tidligere signalisert at vi kanskje må se på regionutvalgene for å få ned kostnadene i 2016, men vi velger å videreføre regionutvalgene med samme bevilgning i 2016 som i 2015, kr 400.000,-. Fordelingen mellom regionene er:

- Region Øst: kr 120.000
- Region Vest: kr 160.000
- Region Midt: kr 60.000
- Region Nord: kr 60.000

Regionene må antakelig bruke en stor del av budsjettet på å finansiere opplæring av kåringsdommerne.

Budsjett 2017

En stor del av inntektene kommer fra tilskudd fra Jordbruksavtalen (ved Landbruksdirektoratet) og Omsetningsrådet (ved Animalia). Disse inntektene sto stille fra 2015 til 2016. Det er mye som tyder på at dette vil bli tilfellet også fra 2016 til 2017. Samtidig må vi regne med at lønns- og prisveksten er minst 2%. Dermed går vi mot et større underskudd i 2017.

I møtet med styret i NSG ble vi enige om at vi må starte budsjettarbeidet tidlig på høsten 2016 for å se på alternative tiltak for 2017.

Vedtak:

Regnskap 2015 og budsjett 2016 tas til orientering.

4 Ullvekt og ullkvalitet i indeksberegningene

Saksbehandler: Thor Blichfeldt

Rapport om «Ulldata i avlsverdieregning» av Inger Anne Boman fulgte sakspapirene. Det viktigste fra rapporten er tatt inn i referatet.

Stein Terje Moen, Norilia Gol deltok i behandlingen av denne saken.

Bakgrunn

Fra og med indeksskjøringen S1 i 2015 har vi inkludert egenskapene ullvekt og ullkvalitet fra lam klippet på slaktelinja i avlsarbeidet. Ullkvaliteten ble delt i 2 grupper, klasse 1 og klasse 2 (C1/F1 og C2/F2). Se sak 7/2015 og sak 15/2015 for mer informasjon.

Vi tok inn avlsverdiene for ullvekt og ullkvalitet i samlet avlsverdi (O-indeksen) fra og med første indeksskjøring i 2015, foreløpig med liten vektlegging.

Rase	Ullvekt	Ullklasse
NKS	2 %	0 %
Spæl	3 %	3 %
Sjeviot	2 %	0 %

Videreutvikling

Vi har nå 2 år med ulldata fra klipping på slaktelinja. Det er på sin plass å se om vi kan videreutvikle avlstiltaket.

- Det faglige grunnlaget ved bruk av ulldata i indeksberegningene blir behandlet i dette møtet i Avlsrådet
- Vektleggingen av ullvekt og ullklasse i O-indeksen vil bli behandlet på juni-møtet sammen med vektleggingen av de andre egenskapene.

Ullklassene for lam

Avlsforsker Inger Anne Boman har sett grundig på dataene for lammeslakt fra slakteriene/ullstasjonene gjennom slaktesesongen.

Utvide fra 2 til 3 kvalitetskategorier

Opptellingene viser at det er en del feller som havner utenom klassene C1/F1 og C2/F2.

Inger Anne har laget et forslag til hvordan de ulike ullklassene skal behandles i avlssammenheng, og foreslår å lage 3 grupper av dem. Hun har kalt dem kategori 1, 2 og 3, der kategori 1 inneholder den beste ulla (C1/F1) og kategori 3 den dårligste. Hun foreslår også å droppe å bruke noen av ullklassene. Feller som havner i de forkastede klassene kuttes fra avlsverdiregningene.

Tabellen nedenfor viser hvordan ullfellene fra 2015-lammene fra væreringsmedlemmene fordeler seg på de ulike kategoriene.

Rase	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Forkastet
NKS	91,7 %	5,9 %	1,5 %	0,9 %
Spæl	54,1 %	32,1 %	10,6 %	3,2 %
Sjeviot	96,2 %	1,8 %	1,5 %	0,5 %

Tallverdi for hver kategori

Vi har gitt hver kategori en tallverdi som brukes i BLUP for å beregne avlsverdier for ullkvalitet.

- Kategori 1: +1
- Kategori 2: 0
- Kategori 3: -1

Forskjeller mellom slakteriene/ullstasjonene

Rapporten fra Inger Anne viser at det er store forskjeller mellom slakteriene/ullstasjonene i hvor stor andel av ulla som havner i de ulike ullkvalitetene.

For NKS er ytterpunktene for andel i beste kategori ullkvalitet (C1) 85,0% på Forus og 96,1 % på Bjerka.

For spæl er de tilsvarende ytterpunktene 27,8 % i beste kategori (F1) i Førde og 86,6 % på Rudshøgda.

For spæl varierer også andelen i dårligste kategori betydelig mellom slakteriene, og er høyest på Forus med 27,2 %. På Forus er andelen i beste kategori (F1) 56,6 %, et middels resultat. Andelen i kategori 2 (F2) er bare 15,8 %, så den store andelen i kategori 3 ser ut til å skyldes en forskyvning fra kategori 2 til dårligere klasser som filtret/grov ull og crossbred ull.

Crossbred lamull som er ekstra finfibret er nå bedre betalt enn vanlig lamull i klassen C1. Det er derfor interesse for å skille ut C1 fin som en egen kategori med med større verdi enn den som brukes for kategori 1. Slakteristatistikken viser store forskjeller i andelen som klassifiseres i C1 fin. Sandeid – 40,6 %, Førde – 23,8 %, Forus – 13,6 %, Gol – 20,6 % og Rudshøgda – 9,4 %.

Inger Anne mener forskjellen mellom slakteriene er for stor til å skille ut C1 fin fra de andre C1-klassene, og jeg støtter dette synet.

Inger Anne oppgir 3 mulige hovedårsaker til at klassifiseringen varierer mellom slakteriene/ullstasjonene:

- Genetiske forskjeller mellom dyr
- Miljømessige forskjeller som påvirker ullkvaliteten
- Forskjeller mellom ullstasjoner i tolkning av Norsk ullstandard

Slakteristatistikken inkluderer kun lam fra væreringsmedlemmene. Jeg har derfor vanskelig for å tro at genetiske forskjeller forklarer de store forskjellene mellom slakteriene. At miljøet som slaktelammene kommer fra skal være veldig forskjellig mellom Forus, Sandeid og Førde, eller mellom Gol og Rudshøgda, finner jeg også lite sannsynlig. Så jeg står igjen med forskjeller i klassifiseringen mellom slakteriene som den viktigste forklaringen. Dette er basert på min tolkning av foreliggende statistikk, og ikke på vitenskapelige bevis.

Kvalitetssikring av klassifisering mellom slakteriene vil være et viktig tiltak for å få høyest mulig sikkerhet på avlsverdiene, og gjennom det større avlsframgang for ullkvalitet.

Beregning av nye genetiske parametre

Avlsforsker Inger-Johanne Holme har beregnet nye genetiske parametre (arvegrader og genetisk korrelasjon) for ullvekt og ullkvalitet basert på data fra 2014 og 2015. Ullkvalitet er delt inn i 3 kategorier som vist ovenfor for NKS og spæl for begge årene, mens for sjeviot er kategori 3 inkludert i kategori 2 pga lite data.

Indeksmodellen inneholder blant annet følgende effekter som ulldataene for et lam korrigeres for:

- Flokk/år
- Alder på lammet
- Kjønn på lammet
- Burd
- Alder på mor
- Slaktetid

Resultatene av den nye parameter-beregningen er vist i tabellen nedenfor.

Rase	Ullvekt h^2	Ullkvalitet h^2	Genetisk korrelasjon
NKS	0,33	0,14	-0,09
Spæl	0,22	0,14	+0,27
Sjeviot	0,36	0,54	-0,28

Det er liten endring i arvegradene for ullvekt fra forrige analyse for ett år siden.

For ullkvalitet har arvegraden gått opp fra 0,08 til 0,14 hos NKS, og fra 0,10 til 0,14 hos spæl. Dette kan forklares med en finere inndeling av ullkvaliteten i 3 kategorier og at en større andel av fellene blir inkludert i beregningene.

For sjeviot har arvegraden for ullkvalitet gått opp fra 0,05 til 0,54. Datagrunnlaget er tynt og følsomt for endringer, og vi må få komme tilbake til hva vi gjør her i kommende indeksberegninger.

Ullkvalitet seint i slaktesesongen

I estimeringen av nye genetiske parametre har vi inkludert lam som er slaktet i perioden fra 1. september til 30. november. Vi har fått flere «advarsler» om at dette ikke gir det riktige resultatet ved beregningen av værenes avlsverdi for ullkvalitet, da ulla kan bli fenotypisk dårligere med filting, vegetabiler og skitt.

Indeksmodellen vi bruker i beregningene inneholder effekt av «slaktetid» for å korrigere for en eventuell endring i ullvekt og ullkvalitet ut over høsten som skyldes miljøet.

Tabellen nedenfor viser effekten av slaktetid (halve måneder i september, oktober og november) på **avlsverdien for ullkvalitet** for NKS og spæl.

Slaktetid	NKS	Spæl
1. halvdel av september	0,000	0,000
2. halvdel av september	-0,002	-0,092
1. halvdel av oktober	-0,004	-0,062
2. halvdel av oktober	-0,032	-0,094
1. halvdel av november	-0,067	-0,263
2. halvdel av november	-0,148	-0,180

Vi ser at ullkvaliteten forringes ut over høsten, og dette tar vi altså hensyn til i avlsverdiregningene som best vi kan. Men det er med denne korrigeringen som med andre korrigeringer vi gjør: Korrigeringen er et gjennomsnitt for alle ringmedlemmer i hele landet for alle år som inngår i analysen, og et gjennomsnitt blir ikke korrekt for alle.

Behandling i Avlsrådet

Problemstillingen med eventuelle forskjeller i klassifisering mellom slakteriene/ullstasjonene følges opp av Norilia (Stein Terje Moen) og Fagtjenesten for ull (Sissel Berntsen).

Vedtak:

Avlsrådet tar informasjonen om videreutviklingen av avlsverdiregningene for ullvekt og ullkvalitet til orientering.

5 Hva gjør vi med kvaliteten på spælulla?

Saksbehandlere: Thor Blichfeldt (TB) og Inger Anne Boman (IAB)

Stein Terje Moen, Norilia Gol deltok i behandlingen av denne saken.

Bakgrunn

Ser vi på all kvit spælull, levert til ullstasjonene eller klippet på slakteriene, er det under 1/3 av den kvite spælulla som går i beste klasse (F1 – kvit høstull fra spæl). Resten havner i F2 (høstull) eller B2 (vårull), eller i enda dårligere klasser. Ulloppgjøret blir dermed lavere enn det kunne vært med en bedre klassifisering. Husk at vi aldri vil kunne få all spælulla i beste klasse, da vårull av kvit spæl skal plasseres i B2 (inneholder både crossbred og spælull).

Klassifiseringen varierer mye fra besetning til besetning, og det er ringbesetninger som kan rapportere om langt bedre ulloppgjør enn gjennomsnittet. Dette sier noe om det genetiske potensialet vi har i dagens kvite spælsau, og at det i mange flokker er mulig å bedre kvaliteten på spælulla gjennom miljøtiltak.

Den 2. mars 2015 var spælringene invitert til møte sammen med Avlsrådet og regionutvalgene, blant annet for å diskutere kvaliteten på spælulla. Det var flertall blant spælringene for å prøve å få til avlsframgang for ullkvaliteten på kvit spæl, men det ble ikke tatt stilling til hvor mye dette skulle prioriteres på bekostning av andre egenskaper.

Jeg (TB) la fram følgende mulige avlstiltak for å bedre ullkvaliteten:

- Vektlegging av delindeksene i O-indeksen som vil gi vesentlig framgang for ullkvalitet
- Bedre og/eller strengere dømming ved kåring
- Større prioritering av ullkvalitet ved uttak av prøveværer og eliteværer i ringen
- Strengere dømming ved uttak av seminværene
- Større vektlegging av ull ved seleksjon av søyer og søyelam i den enkelte flokk

5.1 Tiltak høsten 2015

Beregninger av delindekser for ullklasse og ullkvalitet

I Avlsrådsmøtet i juni 2015 vedtok vi å starte å beregne avlsverdier for ullvekt og ullkvalitet (sak 7.4/2105). Vektleggingen av egenskapene i O-indeksen ble satt til 3 % på hver av dem (sak 15.2/2015)

Videreutvikling av avlstiltaket med avlsverdiberegning ble behandlet i sak 4/2016.

Vektleggingen av ullvekt og ullkvalitet i O-indeksen for kommende avlssesong vil bli behandlet på juni-møtet 2016 i Avlsrådet.

Seminværintaket høsten 2015

Seminværene har vært under kritikk de siste årene for at ullkvaliteten har vært for dårlig på mange av dem. Den 24. juli 2015 sendte jeg (TB) derfor følgende e-post til tillitsvalgte i væreringsene:

På spæl vil vi i år ta inn 2 seminværer med ekstra god ullkvalitet for å tilfredsstille de bruksbesetningene som er spesielt opptatt av ull. Vi vil da fire på O-indekskravet som vanligvis er på 129, og kan gå helt ned mot 120 om nødvendig. Det er en forutsetning at ringen har væren i sin eie. Er den solgt til en bruksbesetning får vi vanligvis ikke tatt mædiprøver av hele flokken, og dermed er væren uaktuell.

Vi fikk ikke tilbud fra ringene om værer som tilfredstilte kravene.

Vi tok inn 11 spælværer til Staur, flere enn vanlig, for å ha noe å gå på om noen skulle gå ut ved dømmingen på Staur. To værer ble vraket pga svarte flekker med svarte hår i fellen. Av de 9 som ble satt inn i sædproduksjonen fikk 5 anmerkning om dødhår, og 2 fikk anmerkning om marg.

Det ser ut til å være vanskelig å finne seminværkandidater med god O-indeks, godt spællullpreg, og fri for dødhår og marg.

Det er også et spørsmål om hvor stor vekt vi skal legge på ullkvaliteten hos 2,5 år gamle værer, da det ser ut til at ullkvaliteten kan forringes en god del fra væren ble kåra.

Vi skulle gjerne visst mer om sammenhengen mellom ullkvalitet hos en voksen vær og ullkvaliteten på lamma væren blir far til, og på søyene han blir far til. Vi har dessverre ikke data som kan gi et svar på spørsmålet. Da blir det stort rom for erfaringsbaserte konklusjoner, og også rom for ren «synsing».

Dømming i samsvar med kåringsreglene

På spælmøtet i mars 2015 ble vi informert om at kåringsdommerne fravek kravet om at ullfellen måtte holde F1 i ullkvalitet for å kunne bli kåra. Forklaringen var at det var vanskelig å finne kåringskandidater med god ull som samtidig hadde høy nok O-indeks (120) til å kvalifisere for tilskudd.

Avlsrådet gjorde derfor følgende vedtak i juni 2015 (sak 8.6/2015):

Kåringsdommerne pålegges å dømme i samsvar med kåringsreglene/dommerinstruksen

- *NKS- og sjevioværer som ikke holder kravene til C1 skal gis 5 i ullkvalitetspoeng og skal vrakes. Den viktigste kvalitetsfeilen skal oppgis som vrakingsårsak*
- **Kvite spælværer som ikke holder kravene til F1 skal gis 5 i ullkvalitetspoeng og skal vrakes.** *Den viktigste kvalitetsfeilen skal oppgis som vrakingsårsak*

Kåringsansvarlige i fylkene, dataoperatørene og kåringsdommerne ble informert om vedtaket samtidig med annen info om kåringsseongen. Nedenfor er et utdrag fra e-posten jeg (TB) sendte 18. september.

2. Dommerenes mulighet for å ta selvstendige avgjørelser utenom regelverket.

Vi opplever iblant at kåringsdommeren ikke følger regelverket

- a. enten fordi han ikke kjenner det, eller
- b. fordi han er uenig i det, eller
- c. fordi han vil gjøre utstilleren og/eller rasen en «tjeneste».

Dette er ikke slik det skal være når vi har et landsomfattende avlsarbeid med felles regler for hele landet. Avlsrådet for sau har påpekt dette i vedtak juni 2015.

3. Dømming av ullkvalitet på kvit spæl

- a. Dommerinstruksen er helt klar
  - i. Ull som som får 6 eller mer i kvalitetspoeng skal holde kravet til F1.
  - ii. Ull som vil bli klasset i F2 skal ha 5 i kåringspoeng.
- b. Ullkvaliteten på ordinært kårede værlam høres ut til å ha gått nedover de siste årene, med stadig mer marg/dødhår og utypisk spællull.
- c. Tilsier ullkvaliteten på kåringskandidaten at den vil gå i **F2, SKAL den gis 5 i kvalitetspoeng.**
- d. Er det behov for å bruke lam med F2-ull for bruk i avlen, har kåringsdommeren anledning til å kåre lammet på dispensasjon og skrive merknad om hva som var årsaken til at lammet fikk 5.
- e. Jeg vil som avlssjef foreslå for Avlsrådet at det blir mulig å sette inn som prøvevæver i vævering kvite spællam som er kåret på disp pga ullkvaliteten.

Punkt 3.d skrev jeg (TB) fordi jeg på ettersommeren ble nervøs for om det ville bli tilstrekkelig med lam med god ullkvalitet som ble stilt til kåring. Behovet for prøvevæver og kåra lam til salg må jo dekkes.

Jeg har ikke fulgt opp punkt 3.e., da jeg har fått inntrykk av at de tillitsvalgte innen saueavlen ikke ønsker å gå inn på dette. Ingen spælringer har spurt om de kan sette inn prøvevæver høsten 2015 kåret på dispensasjon.

Kåringsresultatene 2015

Kåringsstatistikken for kvit spæl (rasekode 4) fra 2014 og 2015 viser:

	2014	2015
Antall bedømte	938	999
Kåra ordinært	73 %	73 %
Kåra på disp	6 %	6 %
Vraka	21 %	20 %

Innskjerping av at reglene for ullkvalitet skal følges førte altså ikke til økt vrakingsprosent eller økt andel kåra på disp.

Dømming av ullfellene til prøvevæver høsten 2015

I sak 8.5/2015 vedtok Avlsrådet for sau å gi et tilbud til spælringene om å få sende inn fellen av potensielle prøvevæver for bedømming på Norilias ullstasjon på Gol (Stein Terje Moen og co.).

Inger Anne la fram foreløpige resultater fra seks ringer. Fellbedømmingen for disse prøvevæverne er 22 med F1, 25 med F2 og 1 med C2S (noen enkle svarte hår). Årsaken til nedklassing var for mye dødhår og marghår, og dette førte igjen til for dårlig glans for en del av væverne. I tillegg var det varierende spælpreg på fellen, selv om de fleste klarte kravet til F1 for preg. Ca halvparten av fellene tilfredsstilte altså ikke kravet til F1, som jo er kravet for at en væver skal kunne kåres.

I følge Stein Terje Moen er dødhår det aller største kvalitetsproblemet med dagens spællull.

Alle prøveværene har blitt kåra på kåringsssjå av en «autorisert» kåringsdommer. Hvis vi anser dømmingen på Norilia Gol til å være «fasiten», gjøres det mye feil av kåringsdommerne. Det kan skyldes:

- Kåringsdommerne finner ikke margen, og har enda større problem med å finne dødhårene.
- Kåringsdommerne velger å ikke følge dommerinstruksen, og kårer bevisst dyr som egentlig skulle vært vraka eller kåra på dispensasjon.

Endelige resultater fra undersøkelsen vil bli presentert på kommende møte i Avslrådet i juni 2016.

Analyse av ullprøver fra krysset til årets ringværer

Ringene ble pålagt å sende inn ullprøve fra krysset til både prøve- og eliteværer. Analysene av materialet vil inngå som en aktivitet i KRUS-prosjektet der NSG er deltaker (Om KRUS: Se sak 21.3.3/2015).

Konvoluttene med ullprøver fra ringene ligger dessverre fortsatt på kontoret til Inger Anne i påvente av at vi finner ut hvordan ulla best skal analyseres.

Utvikling av opplæringsmateriell for å øke kunnskapen om ullkvalitet

Fagtjenesten for ull hos Animalia v/Sissel Berntsen og NIBIO v/Lise Grøva er hovedansvarlig for dette tiltaket, da det er en aktivitet i KRUS-prosjektet.

Hvis saueholderne skal kunne ta hensyn til ullkvalitet ved utvalg av livdyr så må de klare å fastslå hva som er god spælull og hva som er kvalitetsfeil. Det er gjort opptak til en opplæringsfilm som vil egne seg for alle som har interesse for kvit spælull – spesielt produsenter og kåringsdommere. Filmen skal være klar i sommer.

5.2 Målsetting for spælullkvaliteten framover

Vi er sikkert alle enige om at spælullkvaliteten ikke er god, og slik har det vært i mange år nå. Hva gjør vi så med det?

Noen tar til orde for å ta et skikkelig skippertak for å få forbedret spælullkvaliteten raskt. De anser dette for å være nødvendig både for å redde spælen som rase, og for å beholde dagens høye kvalitetstillegg på ull.

Her er min mening (TB) om saken:

- Det er all grunn til å frykte for at spælen skal «tape i kampen» mot NKS
  - Produktiviteten (lammetall og tilvekst) er større hos NKS enn hos spæl
  - Avlsframgangen er større hos NKS enn hos spæl, så forskjellen i produktivitet vil bli stadig større
  - Dreiningen fra tilskudd per søye over på tilskudd per lam med minst O i slaktekvalitet favoriserer raser med høyt lammetall
  - Stadig flere saueholdere har så mye sau at slakteinntektenes betydning for økonomien øker i forhold til tilskuddene
  - Ulloppgjøret er lavere på spæl enn på NKS
- Hva kan «styrke spælen i kampen» mot NKS
  - FLOKKINSTINKTET
  - Mindre arbeid i lamminga, med lette lamminger og færre for store kull
  - Ei mindre søye med mindre vedlikeholdsfør og mindre plassbehov
  - Så god avlsframgang som mulig for de viktigste økonomiske egenskapene som skaper inntekt: Tilvekst, slaktekvalitet og lammetall (uten finnegenvarianten)

Legg merke til at jeg ikke har nevnt bedre ullkvalitet som et tiltak som skal styrke spælen i «kampen» mot NKS. Grunnen til det er at jeg er redd for at et stort ullfokus skal redusere avlsframgangen for egenskapene som etter min mening er mye viktigere for spælens framtid.

Jeg foreslår at vi velger mellom følgende 3 strategier for utviklingen av spælullkvaliteten:

1. Akseptere dagens genetiske spælullkvalitet
2. Legge opp til en forsiktig og langsiktig forbedring
3. Ta et krafttak i noen år for å forbedre kvaliteten

Saken ble grundig drøftet før Avlsrådet gikk til avstemming over de 3 alternativene over.

5.3 Tiltak høsten 2016 som kan bidra til bedre ullkvalitet

Beregninger av delindekser for ullvekt og ullkvalitet

Videreutvikling av avlstiltaket med avlsverdberegning behandles nå på mars-møtet (sak 4/2016).

Økt vektlegging av spælullkvaliteten i O-indeksen vil være et tiltak som kan bidra til en forsiktig og langsiktig forbedring.

Vektleggingen i ullvekt og ullkvalitet i O-indeksen for kommende avlssesong vil bli behandlet på juni-møtet 2016 i Avlsrådet.

Kåring

Kåringsdommerne

Vi må være sikre på at alle kåringsdommere som skal kåre spæl, klarer å finne dødhår og marg. Det blir dommerkurs for alle dommere pga en større omleggingen av kåringsreglementet. Dømming av ull må bli en del av dette.

Kåringsreglene

Beholder vi dagens kåringsregler for ullkvalitet på spæl og krever at fellen skal gå i F1, er det fare for at mer enn halvparten av de stilte lamma vil bli vraka. I 2015 ble det stilt 1000 værlam av rasen kvit spæl. Skal vi ha tilstrekkelig mange kåralam til paringssesongen må vi i 2016 opp i 1500-2000 stilte lam hvis ikke lamma har bedre ullkvalitet enn i fjor.

Lammene som blir kåra i 2016 vil ha noe lavere O-indeks i gjennomsnitt enn de som ble kåra i 2015.

Vi må vurdere å sette ned O-indeksgrensa for å bli kåra (nå 110) slik at vi får nok kåralam, eventuelt kåre flere på dispensasjon pga lav O-indeks.

Krav til ullkvalitet ved innsett av prøveværer

Vi bør vel opprettholde kravet om at en prøvevær skal være kåret på ordinært vis, og ikke kåret på dispensasjon? Ullkvaliteten skal da holde til F1.

Vraker vi flere på kåring og ikke samtidig setter ned kravet til O-indeks for prøveværene i ring (nå 120), vil spælringene få færre værer som får granskingstilskudd.

Etterkontroll av ullkvaliteten før endelig innsett av prøveværer

Ønsker vi å kvalitetssikre innsettet mht ullkvalitet ytterligere enn den vurderingen som foretas på kåring, må vi gjøre det obligatorisk å sende inn fellene til ullstasjonen på Gol for vurdering. Ringen bør da ta høyde for at værer kan bli nedklasset fra F1, og sende inn feller fra flere prøveværsandidater enn antall prøveværer som skal settes inn. Prøveværsandidatene må klippes umiddelbart etter kåring, og fellene sendes inn på raskeste (ikke billigste) måte. Ullstasjonen må vurdere fellene fortløpende etter som de kommer inn.

Settes det inn prøveværer som ikke har en fell vurdert til F1 på ullstasjonen på Gol, gis det ikke granskingstilskudd til denne væren.

Krav til seminværene

Seminværene reflekterer kvaliteten på de værene som har vært gransket i ringene. Skal vi sette strenge krav til ullkvaliteten på seminværene vi tar inn, vil det gå hardt ut over O-indeksnivået på seminværene. Er O-indeksen for lav, blir væren lite brukt, i alle fall i ringene, samme hvor god ulla er.

Øker vi vektleggingen på ullkvalitet i O-indeksen, vil det bidra til at seminværene som kommer inn er litt bedre på ull enn de ellers ville vært.

Jeg (TB) håper derfor at vi ikke skal være spesielt strenge på seminastasjonen. Ullkvaliteten vil bedre seg etter noen få år bare vi kommer i gang med bedre innsatte prøveværer.

Ullvurdering i den enkelte ringbesetning

Ullkvaliteten vil også bli bedre hvis den enkelte besetningseier vurderer ullkvaliteten på

- Søyer som brukes til semin/eliteparinger
- Søyelam som settes på til liv

Som et ledd i KRUS-prosjektet planlegger vi å gi et opplæringstilbud til alle spærlingene, slik at det enkelte medlem i ringen kan lære å bedømme ullkvaliteten. Vi prøver også å finne ei enkel og billig lupe som den enkelte kan ha på gården for å sikre at fellen ikke har marg.

5.4 Behandling i Avlsrådet

Vi må først bestemme oss for hvilken målsetting vi skal ha for ullkvaliteten framover. Jeg gjentar strategiene som er lansert under punkt 2 i denne saken.

1. Akseptere dagens genetiske spællullkvalitet
2. Legge opp til en forsiktig og langsiktig forbedring
3. Ta et krafttak i noen år for å forbedre kvaliteten

Vedtak (enstemmig):

Avlsrådet legger opp til en forsiktig og langsiktig forbedring av spællullkvaliteten.

Avlstiltak 2016:

- Vektlegging av ullkvalitet i O-indeksen
  - Vedtas på møtet i juni 2016
  - En uformell prøveavstemming resulterte i mellom 5% og 10% vekt på ullkvalitet i 2016
- Kåringsreglene
  - Kåring ordinært
    - O-indeks minst 110, og
    - Minst 6 i kåringspoeng for ullkvalitet (F1-kvalitet)
  - Kåring på dispensasjon (kun én dispensasjonsårsak tillatt)
    - O-indeks minst 105, eller
    - Minst 5 i kåringspoeng for ullkvalitet (god F2-kvalitet, og bare én type feil)
- Innsett av prøveværer
  - Tilskudd til prøveværer som holder minst 118 i O-indeks (ned fra 120)
  - Må være kåret ordinært
  - Ingen etterkontroll av ullkvaliteten på ullstasjonen før endelig innsett av prøveværer
- Krav til seminværene
  - Alle som er satt inn som prøveværer i ring på ordinært vis er seminkandidat
  - Vrake de dårligste på ull ved vurderingen på seminastasjonen slik som det ble gjort i 2015
- Ullvurdering i den enkelte ringbesetning
  - Få opplæring i ullvurdering (se den nye opplæringsfilmen)
  - Gjennomføre en bedre vurdering av ullkvaliteten ved påsett av søyelam og værlam til kåring
  - Lage en paringsplan som tar hensyn til ullkvaliteten

6 Nye kåringsregler fra høsten 2016

Saksbehandlere: Thor Blichfeldt (TB) og Kjell Steinar Løland (KSL), NSG

Vi diskuterte endringer i kåringsreglene i junimøtet 2015 (sak 8/2015).

Vedtaket ble (sak 8.3/2015)

- Nye kåringsregler med nye dommerpoeng innføres fra og med kårings sesongen 2016. Dommeren skal da sette poeng for:
  - Beinstilling
  - Bruksegenskaper
  - Ullkvalitet
- Nye krav til sum kåringspoeng vedtas av Avlsrådet i forbindelse med endelig utforming av de nye reglene

Kjell Steinar og jeg har gått gjennom forslaget til nye kåringsregler på flere møter med saueholderne, der vi har møtt både ringmedlemmer og bruksbesetninger. Diskusjonen har vært avgrenset til rasene NKS, kvit spælsau og sjeviot, ikke «smårasene».

I tillegg til de 3 egenskapene vi samlet oss om på Avlsrådsmøtet, «Bruksegenskaper», «Beinstilling» og «Ullkvalitet», har vi drøftet om vi i tillegg trenger å ha poeng for «Kjøttfylde» og «Rasepreg». Disse 2 punktene er kanskje ikke så aktuelle på indeksrasene, men viktigere for smårasene.

«Rasepreg» må vi ha med på smårasene. Og det må da være noe som er rasepreg på NKS og spæl og sjeviot også. Hvordan klarer vi ellers å skille rasene fra hverandre?

«Kjøttfylde» har vi nå helt skrinlagt som eget poeng. Ønsker vi at kjøttfylde skal tas hensyn til på en rase, må vi ta det med i dommerinstruksen til kåringsdommeren at han skal ta det med som et kriterium når han setter poeng for «Rasepreg».

Vårt forslag er nå at alle raser skal ha følgende 4 dommerpoeng:

- 1. Bruksegenskaper**
- 2. Beinstilling**
- 3. Ullkvalitet**
- 4. Rasepreg**

Smårasene vil måtte tilpasse seg dette. Vi kan i tillegg ta med noen få egne konkrete registreringer som for eksempel lengde på spælen og farge, for raser som mener slik informasjon er viktig.

Pelssauen bør få unntak fra forslaget om de 4 dommerpoengene over, da pelsen er svært viktig for det økonomiske, og de har egne vel etablerte kriterier for pelsdømming.

Vi foreslår ingen endring i poengskalaen for enkeltpoengene:

- Poeng 6-10: Godkjent
- Poeng 5: Vraka (eller godkjent på disp i enkelte raser)

1: Bruksegenskaper

Med bruksegenskaper tenker vi først og fremst på om værslammet vil få avkom, søyer og lam, som blir gode, funksjonelle dyr i produksjonen. Væren selv må også kunne gjøre jobben i paringa.

Utfordringen ligger i å beskrive hva som inngår i «Bruksegenskaper». Når det er gjort må dommerne læres opp.

Punkter som går inngår i bruksegenskaper:

- Værlammet brukt i paring
  - Tilstrekkelig stor når paringssesongen starter til å kunne pare voksne søyer
  - To normale testikler
- Egenskaper som nedarves til alle avkom, spesielt med tanke på døtre som lamsøyer
  - Funksjonell kropp
  - Normalt bitt
  - Langt, hellende og bredt kryss
  - Fin (ikke grov) beinbygning: Hode, skuldre, og bein
  - God høyde (krysshøyde, lange bein)
  - Stram buk?

2: Beinstilling

Her har vi ikke tenkt å gjøre noen vesentlige endringer i forhold til dagens beinpoeng.

Punkter som skal bedømmes:

- Beinstilling (hjulbeint, tåvid, kalvbeint osv)
- Koder (mjuke, passe, for rette)
- Klauer

Følgende punkter er tatt inn i bruksegenskaper og skal ikke bedømmes under beinstilling:

- Fine (ikke grove) bein
- Høgde/lange bein

3: Ullkvalitet

Vi har ikke planer om noen vesentlige endringer her, men dommerinstruksen må bli bedre. Og dommerne må få bedre opplæring i dømming av ullkvalitet, både dømming av hele fellen og vurdering av det som vises i lupa.

Vi må la egenskaper som vi ønsker å forbedre, få stor vekt i ullkvalitetspoenget.

- Crossbred (NKS og sjeviot spesielt)
  - Finfibret ull er positivt, med tanke på den nye klassen for fin lammeull
- Spælsau
  - Dødhår – må sjekke hele/deler av fellen – ikke bare kryssprøven
  - Marg – kryssprøven i lupe
  - Spællullpreg – dekkull/bunnull – ikke crossbred-preg

Momenter ved dømming av ullkvaliteten:

- Ullmengde skal ikke inngå i ullkvalitetspoenget
- Lengde på ulla er et element i ullkvaliteten
- Skal vi trekke for en åpen ullfell på crossbred?
  - Det er vel ikke bevist at en åpen fell samler mindre vegetabiler enn en tett fell?
  - I Storbritannia er tett fell positivt, da de mener at det gir bedre varmeisolering for de nyfødte lammene
- Lam med ullkvalitet som ikke holder til å få C1 (crossbred) eller F1 (kvit spæl), skal gis 5 i ullkvalitetspoeng.
- Hvis dommeren gir 6 i ullkvalitetspoeng skal dommeren skrive en merknad om hvorfor som opplysning til kjøperen.

4: Rasepreg

Her dømmer vi elementer som ikke er dømt allerede under «Bruksegenskaper», «Beinstilling» eller Ullkvalitet». Alt som har med rasepreg og «noe pent å se på», inngår her.

Eksempel på egenskaper som kan telle med ved bedømming av rasepreg for alle raser.

- Lause bøger (bruksegenskap?)
- Sid buk (bruksegenskap?)
- Rett overlinje
- Harmonisk bygd

- Størrelse avhengig av rase

Alle raser må lage en rasebeskrivelse, slik at særtrekk for rasen kan tas med ved bedømming av rasepreget.

Vedtak:

- De nye kåringsreglene skal ha 4 dommerpoeng
  - Bruksegenskaper
  - Beinstilling
  - Ullkvalitet
  - Rasepreg
- Alle raser skal bruke disse 4 poengene, og «smårasene» som i dag har andre poeng må tilpasse seg dette vedtaket.
Unntak:
  - NKS gis ikke poeng for rasepreg
  - Kvit spæl gis ikke poeng for rasepreg
  - Pelssauen beholder sitt pelsdømmingsopplegg og gis ikke poeng for ullkvalitet
- Ferdige utformede kåringsregler for alle raser og revidert dommerinstruks vedtas på Avlsrådsmøtet i juni 2016.

7 Utrangeringsårsaker og sjukdomskoder hos søyer i ring

Saksbehandler: avlsforsker Inger Anne Boman, NSG

Mari Langaker, Sauekontrollen, Animalia deltok i behandlingen av denne saken.

7.1 Utrangeringsårsaker

Når søyer utranteres, etterspørres utranteringsårsak i Sauekontrollen.

Jeg har sett på årene 2013-2015 for renrasa NKS-søyer og kvite spælsøyer i besetninger som var med i ring i avlsåret 2014/2015.

For NKS er det rundt 65 % av de utrangerte søyene som har fått oppgitt en utranteringsårsak, mens det er noe lavere for kvit spæl. Se tabellen nedenfor.

Rasekode	NKS			Kvit spæl		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Ant. søyer	105 893	106 416	109 514	14 131	14 132	14 548
Utrangert	30 981	29 615	29 080	4 093	3 647	3 871
% av utrangerte med årsak	64,4	66,2	66,0	58,5	60,7	54,3

Mastitt er den viktigste oppgitte utranteringsårsaken hos NKS (se tabellen nedenfor). Ca hver femte utrangerte søye går ut på grunn av mastitt. "Annen årsak" er nest viktigste årsak. Det kan tenkes at "Annen årsak" delvis brukes som "Ukjent" eller "Husker ikke", da dette ikke er noen egen årsak. Skade på jur/spener er på tredjeplass med 14 %. Høy alder er oppgitt som årsak for 12 % av søyene som er utrangert med årsak. Sju prosent går ut fordi de ikke er drektig, til tross for at de er para.

For spælsauen er bildet noe annerledes. Høy alder er oppgitt som årsak for 18 % av søyene og er vanligste utranteringsårsak. Deretter kommer "Annen årsak" mens mastitt er oppgitt for 10 % av søyene. Mastitt hos spæl er altså bare halvparten så vanlig utranteringsårsak sammenliknet med

NKS. Skade på jur/spener er også lavere enn hos NKS (9 % mot 14 %). "Ikke drektig" er litt vanligere for spæl med 10 % mot 7 % hos NKS.

Utrangeringsårsaker for NKS og kvit spæl i årene 2013-2015.

Rasekode	NKS				Kvit spæl			
	2013	2014	2015	Snitt	2013	2014	2015	Snitt
Mastitt	17.7	21.8	24.5	21.3	9.4	9.5	11.1	10.0
Annen årsak	20.3	16.5	13.5	16.8	14.6	15.5	11.4	13.8
Høy alder	13.3	12.5	11.2	12.3	20.0	18.3	16.4	18.2
Skade på jur/spener	18.3	11.9	12.6	14.2	13.6	7.9	6.3	9.3
Ikke drektig	6.9	6.4	7.3	6.8	8.6	8.4	11.6	9.5
Annen sykdom	7.7	6.9	7.3	7.3	7.3	5.7	7.8	6.9
Tatt av rovvilt eller hund*	3.6	2.1	1.9	2.5	7.8	11.5	5.8	8.4
Dårlig avdrått	4.2	3.6	3.1	3.6	7.1	6.0	5.5	6.2
Dårlige bruksegenskaper	3.3	2.1	2.2	2.5	7.2	2.3	2.0	3.8
Uhell	1.9	3.2	2.8	2.6	1.4	2.7	2.0	2.0
Ledd i driftsopplegg	0.2	2.9	1.7	1.6	0.0	3.9	5.0	3.0
Feil beiteatferd	0.1	2.4	2.0	1.5	0.1	2.3	6.3	2.9
Jurform	0.4	2.0	2.2	1.5	0.2	1.3	1.9	1.1
Manglende brunst	1.5	1.2	1.4	1.4	1.2	1.5	1.0	1.2
Beinproblemer	0.1	1.3	1.7	1.0	0.0	0.9	1.4	0.8
Lammingsvansker	0.1	1.2	1.3	0.9	0.3	0.9	1.2	0.8
Dårlige morsegenskaper	0.0	0.8	0.9	0.6	0.0	0.5	1.4	0.6
Kasting	0.0	0.8	0.8	0.5	0.0	0.5	1.0	0.5
Lav avlsverdi*	0.4	0.0	0.0		1.3	0.0	0.0	
Lynne	0.0	0.3	0.5	0.2	0.0	0.2	0.3	0.2
Bukbrokk*	0.0	0.0	0.7		0.0	0.0	0.5	
Skjedeframfall*	0.0	0.0	0.4		0.0	0.0	0.0	
Sykdom*	0.1	0.1	0.0		0.0	0.0	0.0	
Fôrmangel	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0
Tarmframfall*	0.0	0.0	0.1		0.0	0.0	0.0	
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100

*Bukbrokk, skjedeframfall og tarmframfall er koder som ble innført i 2015, mens lav avlsverdi og sykdom ble avvirket i januar 2014. Tatt av rovvilt eller hund er en samlepost.

Hvis vi ser på de viktigste utrangeringsårsakene for søyene som er slakta ("frivillig utrangert", se tabellen nedenfor), er det nær hver fjerde NKS-søye som har gått ut på grunn av mastitt mens det er hver åttende spælsøye som har gått ut på grunn av mastitt. "Høy alder" er årsak for bare 15 % av NKS-søyene, mens det er 24 % av spælen som har dette som årsak.

Viktigste utrangeringsårsaker for slakta søyer i årene 2013-2015.

Rasekode	NKS				Kvit spæl			
	2013	2014	2015	Snitt	2013	2014	2015	Snitt
År								
Høy alder	16.0	15.8	13.3	15.0	25.5	25.3	21.2	24.0
Mastitt	20.4	25.0	27.7	24.4	11.2	11.9	13.3	12.1
Skade på jur/spener	22.6	14.9	15.5	17.6	16.7	11.0	7.6	11.8
Annen årsak	16.9	11.7	10.7	13.1	11.4	11.7	8.1	10.4
Ikke drektig	8.6	8.1	9.2	8.7	10.7	11.3	14.8	12.3
Resten	15.5	24.6	23.5	21.2	24.6	28.8	35.1	29.5
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100

7.2 Sjukdomskoder

Sjukdomshendelser kan enten rapporteres av produsenten eller av veterinær. Det er de samme søyepopulasjonene som er analysert for utrangeringsårsak som også er analysert for sjukdomskoder.

Dersom ei søye har gjentatte hendelser for samme sjukdomskode samme år, er dette telt kun én gang i statistikken, men hvis det var ulike sjukdomskoder er det telt med i statistikken. Det er i snitt 3,9 % av NKS-søyene og 2,2 % av spælsøyene (henholdsvis 4156 og 321 søyer) som har blitt registrert med sjukdomshendelse(r).

Ulike former for mastitt topper lista med 29 % av helsehendelsene for NKS og 24 % av helsehendelsene for spæl (se tabellen nedenfor). Raseforskjellene er langt mindre enn da vi så på utrangeringsårsaker og kan enten skyldes skjevrapporering eller raseforskjeller i alvorlighetsgrad og behov for veterinærbehandling. Bør-, skjede- og egglederbetennelse har omtrent lik forekomst mellom rasene og er nest hyppigste sjukdomskode, deretter kommer fødselsvansker. Når det gjelder mjølkefeber, rammer dette spælsauen i langt større grad enn NKS. Om dette er en reell raseforskjell eller om det skyldes en skjevrapporering, vet jeg ikke.

Rapportering av sjukdomshendelser. Hvert enkelt dyr telles kun én gang per år og sjukdomskode.

Rasekode	NKS				Kvit spæl			
	2013	2014	2015	Snitt	2013	2014	2015	Snitt
År								
Antall sjukdomskoder	3959	4286	5145		335	334	353	
Mastitt (303,311,304)	25.4	30.5	30.8	28.9	19.7	20.7	32.0	24.1
Bør-, skjede-, egglederbetennelse	14.6	16.3	16.7	15.9	14.3	17.1	20.4	17.3
Fødselsvansker	6.2	7.8	7.2	7.1	6.0	12.9	9.3	9.4
Mjølkefeber	2.6	2.6	3.2	2.8	9.3	16.8	10.2	12.1
Listeriose (hjernehinnebetennelse)	2.9	3.7	3.3	3.3	3.9	6.0	13.3	7.7
Parasittære sjukdommer, unntatt 276 og 277	5.6	5.7	5.3	5.5	9.0	0.0	0.3	3.1
Skjedeframfall	2.8	3.8	3.0	3.2	0.3	1.2	1.7	1.1
Speneskader	1.7	1.7	1.8	1.8	2.1	2.7	1.4	2.1
Børframfall	1.9	2.1	1.8	1.9	2.1	2.1	1.4	1.9
Parasittære sjukdommer p.g.a. koksidier o.l	3.0	0.5	0.0	1.2	7.2	0.6	0.0	2.6
Lus	3.9	3.7	1.4	3.0	1.8	0.0	0.0	0.6
Utvortes parasitter - unntatt lus	4.4	1.6	0.1	2.0	0.3	3.0	0.0	1.1

Brokk (buk, navle, mellomgulv)	1.2	1.0	1.4	1.2	1.8	1.5	1.1	1.5
Klauvsjukdom - unntatt 281	2.3	2.2	1.7	2.0	0.3	1.5	0.0	0.6
Luftvegsinfeksjoner, uspesifikke	1.1	1.0	0.8	1.0	2.1	0.6	1.4	1.4
Klostridieinfeksjoner, enterotoksemi (pulpanyre m. m)	3.5	0.5	2.4	2.1	0.3	0.0	0.0	0.1
Indigestion (fordøyelsesproblem) unntatt 261/268/385	0.6	0.5	0.8	0.6	0.9	2.1	1.4	1.5
Resten	16.0	15.0	18.7	16.6	16.4	12.0	16.4	14.9
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100

Rapporteringene av helsehendelser er trolig mangelfulle og det er vanskelig å stole på statistikken – spesielt for spælsau som er en liten gruppe. Dersom mange dyr blir syke i én besetning som er flink til å rapportere, kan det få stort utslag i statistikken.

7.3 Manglende brunst hos søyelam

Det er tre måter man kan rapportere i Sauekontrollen at ei søye var tenkt para, men at den ikke viste brunst.

- Paring   Paringstype 13: Tenkt para – brunstmangel
- Lamming   Lammingskode 13: Tenkt para – brunstmangel
- Utmelding   Utrangeringsårsak 1: Manglende brunst

For å skille ut søyelamma fra de eldre søyene, satte jeg krav om at paringsdato skulle høre til samme år som fødselsdato, lammingsdato skulle være året etter fødselsdato mens på utmelding satte jeg maksalder 300 dager. Opptellinger for tre siste år viser for ringmedlemmer at relativt få søyelam blir registrert med brunstmangel.

Antall påsettlam i ring med paringstype 13: «Tenkt para – brunstmangel»

Fødselsår	2013	2014	2015	Totalt
NKS	152	273	132	557
Spæl	3	8	6	17

Antall påsettlam i ring med lammingstype 13: «Tenkt para – brunstmangel»

Fødselsår	2012	2013	2014	Totalt
NKS	418	376	368	1162
Spæl	36	49	21	106

Antall påsettlam i ring med utrangeringsårsak 1: «Brunstmangel»

Fødselsår	2012	2013	2014	Totalt
NKS	34	53	32	119
Spæl	1	9	0	10

Samme påsettlam kan altså føres opp på inntil tre måter. Da jeg summerte hendelsene og telte opp unike identiteter så var det 5 duplikat for spæl og 40 for NKS. Antall søyelam med registrert manglende brunst blir da i snitt over tre år 43 spæl og 599 NKS. Sett i forhold til antall åringer som lamma, utgjør dette henholdsvis 1,6 og 2,7 prosent. Miljøet spiller nok kraftig inn, ettersom det ikke er bestemte fedre som peker seg ut, men derimot besetninger når jeg bare ser på antall (uten å korrigere for antall døtre/besetningsstørrelse).

Et viktig spørsmål er om manglende brunst kan være underrapportert hos søyelam. Dersom slike lam slaktes, blir det ikke spurt etter utrangeringsårsak. Det er viktig å rapportere manglende paring og/eller lamming på søyelam før de sendes til slakt, alternativt aktivt velge å oppgi utrangeringsårsak.

7.4 Avlsrådets behandling

Formålet med denne saken er å få fram fakta om hva som rapporteres fra medlemmer i ring til Sauekontrollen.

Vi i avlsavdelingen hadde store forhåpninger om økende, og etter hvert full oppslutning om registrering av utrangeringsårsak ved utrangering av søyer, av helseopplysninger, og av brunstmangel hos påsettlammene. Men dette er jo langt fra realiteten, og antall registreringer stiger jo heller ikke. Hva kan vi gjøre med dette?

Hva som skal bli obligatoriske registreringer, behandles i sak 9/2015.

Vedtak:

Avlsrådet tar informasjonen til orientering.

8 Fødselsvekt: Fenotypisk og genetisk analyse

Saksbehandlere: Thor Blichfeldt og Jette Jakobsen

På Avlsrådets juni-møte 2015 gikk vi grundig gjennom «Fødselsvekt» som opplysning i avlsarbeide. Vi anbefaler dere å lese gjennom referatet fra sak 10/2015, da det ligger mye informasjon der som er nyttig å ha med seg som bakgrunn for årets oppfølger om fødselsvekt.

I 2015 beregnet vi genetiske parametre for fødselsvekt.

	Arvegrad, Direkte effekt	Arvegrad, Maternal effekt	Genetisk korrelasjon
NKS	0,14	0,17	- 0,03
Spælsau	0,13	0,16	- 0,06

Arvegradene for fødselsvekt er litt høyere enn arvegradene for vårvekt, høstvekt og slaktevekt. Det er altså mulig å få til en genetisk endring av fødselsvekt hvis vi ønsker det. De genetiske korrelasjonene mellom fødselsvekt og de andre vektene er heller ikke så sterke. Det vil dermed være mulig å stabilisere fødselsvekta og samtidig øke tilveksten etter fødsel.

Vedtaket i sak 10/2015 ble:

- *Værreringene oppfordres til å registrere fødselsvekter, på nærmeste hekto.*
- *Avlsrådet vurderer å gjøre fødselsvekt til en obligatorisk registrering.*
- *Fenotypiske og genetiske endringer i fødselsvekt overvåkes.*
- *Eventuelle avlstiltak for å endre fødselsvekta tas opp igjen i juni 2017.*

Status for de 4 kulepunktene over, er:

- Vi må vente til årets lammings sesong er over før vi ser om vi får flere registreringer av fødselsvekt
- Skal vi gjøre fødselsvekt til en obligatorisk registrering i 2017, må vi gjøre endelig vedtak om dette seinest i juni 2016. Da får ringmedlemmer som ikke vil, tid til å melde seg ut av ringen før høstens paringssesong, og ringen kan tilpasse innsettet til det antall medlemmer som blir igjen.
- Jettes rapport nedenfor viser fenotypiske og genetiske trender til og med 2015.

- Jeg tror ikke vi får tilstrekkelig forståelse for nødvendigheten av å registrere fødselsvekt hvis vi ikke samtidig tar den inn som en egenskap i avlsmålet. Det er bakgrunnen for at jeg ikke venter til juni 2017 med å komme tilbake med problemsstillingen om vi skal gjøre noe med fødselsvekta.

Jette har i år laget en utredning om genetiske trender i fødselsvekt der hun har brukt 20 års registreringer (1996-2015) fra væreringene. Vi ser av tabellen nedenfor at den fenotypiske fødselsvekta stiger, med noe over 20 gram per år for NKS og med noe under 20 gram per år for spæl. Det meste av økningen skyldes genetiske endringer.

Vi har ikke selektert bevisst for en økning i fødselsvekt. Endringene skyldes derfor antakelig at fødselsvekt har positive genetiske korrelasjoner til andre egenskaper i avlsmålet, egenskaper der vi bevisst har selektert for framgang. Jette har sett på sammenhengen mellom O-indeksen og avlsverdien for fødselsvekt (både den direkte og den maternale). Sammenhengen ser ikke sterk ut, men den er stor nok til å forklare mesteparten av den genetiske endringen de siste 20 årene.

FØDSELSVEKT, KG		1996	2015	Endring
NKS	Fenotypisk			
	- Åring med 1 lam	4,913	5,396	0,483
	- Åring med 2 lam	4,064	4,517	0,453
	- To år og eldre med 2 lam	5,010	5,403	0,393
	- To år og eldre med 3 lam	4,345	4,735	0,390
	Genetisk			
	- Direkte effekt (lammet)			0,320
- Maternal effekt (søya)			0,058	
- Sum genetisk endring			0,378	
SPÆLSAU	Fenotypisk			
	- Åring med 1 lam	4,235	4,601	0,366
	- Åring med 2 lam	3,420	3,770	0,250
	- To år og eldre med 2 lam	4,380	4,727	0,347
	- To år og eldre med 3 lam	3,788	4,179	0,391
	Genetisk			
	- Direkte effekt (lammet)			0,132
- Maternal effekt (søya)			0,124	
- Sum genetisk endring			0,256	

Høye fødselsvekter har noen negative effekter:

- Større samlet fostervekt på slutten av drektigheten
- Tyngre fødsler i små kull, som gir
  - mer behov for fødselshjelp
  - flere dødfødte og flere slappe lam etter fødsel?

I dag veier litt under halvparten av væreringsmedlemmene fødselsvekt, men det er store forskjeller i oppslutning mellom ringene.

Skal vi påvirke den genetiske utviklingen i fødselsvekt, må vi ha tilstrekkelig med registreringer.

Stor oppslutning om registrering av fødselsvekt vil også gi oss flere ringmedlemmer som registrerer både vårvekt og fødselsvekt. Vi har tidligere vist at vi gjør en bedre jobb med å regne sikrere avlsverdier for vårvekt når vi har en faktisk veid fødselsvekt, og ikke bare bruker en tabellvekt (se sak 10/2015). Dette er en viktig problemstilling med tanke på den høye vektleggingen av morsevne_vår i O-indeksen.

Til diskusjon i Avlsrådet:

1. Er dagens gjennomsnittlige fødselsvekt for høy, for lav eller passe?
2. Er det ønskelig/akseptabelt at fødselsvekta fortsetter å stige i samme tempo som den har gjort de siste årene?
3. Er det viktig å få sikrere avlsverdier for morsevne_vår ved at flere veier fødselsvekta?

Hvis vi svarer JA på spørsmål 2 og/eller 3, må vi ta konsekvensen av dette og sette krav til veging av fødselsvekt i ringbesetningene.

For å få best mulig effekt av registrering av fødselsvekt, må vi også veie de dødfødte og de som dør før merking.

Vi trekker en endelig konklusjon omkring veging av fødselsvekt i sak 9/2016 «Obligatoriske registreringer..», da vi må se økte krav til registreringer i væreringene i en helhet.

Vedtak:

Avlsrådet tar opp igjen saken om registrering av fødselsvekt i juni-møtet 2016

9 Obligatoriske registreringer i væreringene

Saksbehandlere: Thor Blichfeldt og Inger Anne Boman

En god ting kan ikke sies for ofte:

Uten registreringer kommer vi ingen veg i avlsarbeidet på sau.

I praksis setter vi i avlsavdelingen sentralt ingen spesielle krav til registreringer hos et væreringsringmedlem ut over vanlig deltakelse i Sauekontrollen.

Mangler det noe, eller er en oppgitt verdi usannsynlig, stryker vi bare den aktuelle opplysningen, eventuelt kutter vi ut det dyret fra indeksberegningene. Vi rapporterer ikke tilbake hva som mangler eller hva som må være galt, og besetningen får fortsatt stå som medlem i ringen.

I de 11 årene jeg har vært avlssjef har vi prioritert å ha stor oppslutning om væreringene, med flest mulig medlemmer og flest mulig avkomsgranskede værere. Denne strategien har gitt oss god framgang for de fleste av egenskapene som er inne i dagens O-indeks.

Vi har oppfordret til flere registreringer, men ikke krevd dette. Denne strategien har ikke gitt noen suksess så langt, og vi har ikke fått til en utvidelse av avlsmålet med nye egenskaper.

Inger Anne Boman har talt opp hvor mange lam i avlsbestningene som har fått registrert fødselsvekt, vårvekt, høstvekt og slaktevekt i årene 2013, 2014 og 2015. Se vedlegget for detaljer.

Godkjente veginger hos ringmedlemmer med NKS eller spælsau i 2015

2015 - Ringmedlemmer	NKS	Spæl
Merka lam	194 903	23 780
Fødselsvekt, % av merka	45,1	58,0
Vårvekt, % av merka	44,8	60,8
Høstvekt, % av merka	80,5	82,0

Slaktevekt, % av merka	58,1	52,5
------------------------	------	------

Vi ser at rundt halvparten av medlemmene registrerer fødselsvekt, og det samme for vårvekt. Spælmedlemmene registrerer noe mer enn NKS.

Min mening (TB) er at det er på tide å sette større krav til registreringer i væreringsbesetningene, selv om det kan føre til at enkelte medlemmer melder seg ut av ringen.

Tabellen nedenfor lister ting som kan registreres i Saukontrollen i dag. Kolonnen «Obligatorisk» forteller om vi krever full oppslutning om registreringen (Ja) eller ikke (Nei). Kolonnen «Prioritet» viser hvilke registreringer vi i Avlsavdelingen ønsker å få bedre oppslutning om (Prioritet 1 er viktigst, 2 ikke fullt så viktig osv).

Registrering	Obligatorisk	Prioritet	Kommentar
Paring	Nei	2	- Hjelper ringen med styring av værebruken - Beregne drektighetsprosent for ringværene - Bedre statistikk for tilslag i semin
Fostertelling	Nei		
Lamming - levende og døde	Ja		Minst 90% av lammene bør ha kjent far
- Lammingskode	Nei		Dagens kode 1 = uten hjelp osv Registreres på søyenivå - Arvegrad nær 0, kuttes ut?
- Fødselshjelp (ny)	Nei	2	Velge mellom 3 verdier Registreres per lam
Spenestørrelse (ny)	Nei	1	Velge mellom 4 verdier
Fødselsvekt	Nei	1	Kreve større/full oppslutning?
Vårvekt	Nei	2	Kreve større/full oppslutning?
Høstvekt	Ja		Alle lammene <i>skal</i> veies ved sanking
Voksenvekt	Nei	2	Obligatorisk på spæl?
Slakteopplysninger	Ja		Slaktevekt, slakteklasse og fettgruppe
Ullvekt og ullklasse	Ja		For slakta lam
Helseopplysninger	Ja	1	Ikke fulgt opp. Kreve at alle hendelser føres?
Beiteslipp/sanking	Nei		
Utmelding	Ja		Mangelfullt fulgt opp
- Utrangeringsårsak	Nei	1	Søyer: Kreve at alle har en årsak? Lam: Registrere hvis det går ut pga brunstmangel

Hvis vi innfører et krav om at en registrering skal være obligatorisk (for eksempel veking av fødselsvekt), må vi være beredt på å følge opp kravet, og det må ha konsekvenser når ting ikke blir registrert.

Alternativet til å gjøre en registrering obligatorisk for alle medlemmer av væreringene, er å innføre et krav til registreringer på ring/avdelingsnivå. Eksempel kan være at minst 75% av fødte lam i ringen/avdelingen skal ha registrert fødselsvekt. Avlsavdelingen sentralt må da følge opp den enkelte ring/avdeling, mens ringen/avdelingen må passe på sine egne medlemmer.

Den kommende lammings sesongen, 2016, kan vi ikke kreve at registreringer skal være obligatoriske og ekskludere de som ikke følger opp. Dette fordi ringen/avdelingen har jo satt inn et antall prøveværer som samsvarer med den granskingskapasiteten ringen hadde høsten 2015.

Lammings sesongen 2016 vil vi bare komme med sterke oppfordringer, og vi bør kunne se at omfanget av registreringer øker pga oppfordringen. Gjør det ikke det, er det et kraftig signal om hva som vil skje når registreringen blir obligatorisk.

På Avlsrådsmøtet i juni må vi vedta hva som skal være obligatoriske registreringer i lamminga 2017. Medlemmer som ikke vil delta i ring lenger pga de nye kravene til registreringer, vil da kunne melde seg ut av ringen før kommende avlssesong. Ringen kan da tilpasse innsett av prøveværer til det antall medlemmer ringen står igjen med.

«Prøveavstemmingen» blant alle de 26 avlsråds- og regionrepresentantene, ga følgende resultat.

- Obligatoriske registreringer
  - o Mastitt
  - o Utrangeringsårsak søyer
- Sterk oppfordring om å registrere
  - o Spenestørrelse (den nye egenskapen)
  - o Fødselshjelp, per lam (den nye egenskapen)
- Ønskede registreringer
  - o Paring fortløpende
  - o Fødselsvekt
  - o Vårvekt
  - o Voksenvekt

Vedtak:

Obligatoriske registreringer tas opp igjen som sak på Avlsrådsmøtet i juni 2016.

10 Genomisk seleksjon: Vil det øke avlsframgangen?

Som et ledd i prosjektet med nye egenskaper og nye avlstiltak i saueavlen har Marie Lillehammer, Nofima, utredet hvor mye genomisk seleksjon kan forbedre avlsframgangen i saueavlen. Marie presenterte sin utredning på møtet.

Som rapporten viser kan vi ved å genotype 1500 prøveværer og å ta inn seminværene ett år tidligere (1,5 års alder mot 2,5 års alder i dag), øke den årlige avlsframgangen i det valgte (forenklete) avlsmålet med totalt 18 %. Vi får samtidig en dreining i framgangen fra «slaktelamslamsegenskapene» til «søyeegenskapene». Framgangen for søyeegenskapene øker med 65 % i året. Dette går delvis på bekostning av framgangen for lammeegenskapene som faktisk vil få redusert framgang med genomisk seleksjon sammenlignet med dagens tradisjonelle opplegg.

Resultatet av å ta i bruk genomisk seleksjon som avlstiltak, i tillegg til dagens avlstiltak, ser ut til å gi en effekt som produsentene ville verdsette. Vi strever med å få den framgangen vi ønsker for søyeegenskapene, og genomisk seleksjon vil gi et godt bidrag til økt framgang. En redusert framgang for lammeegenskapene er antakelig akseptabelt i dette bildet.

For at det ikke skal være noen tvil om det: Å ta i bruk genominformasjon betyr ikke at vi kan droppe å registrere. Skal vi ha framgang for mastitt, må vi registrere mastitt!

Gentesting av 1500 værer er kostbart, anslagsvis 1000 kr per dyr, og kostnaden blir da 1,5 millioner kroner i året. Dette er årlige driftsmidler som vi må finne enten ved økte bevilgninger eller omdisponering fra andre avlstiltak.

Før vi kommer skikkelig i gang med genomisk seleksjon i det løpende avlsarbeidet må vi opparbeide oss en referansepopulasjon av gentestede dyr. Kostnaden med dette anslår jeg å være 4 millioner kroner. Vi kan forhåpentligvis få FoU-støtte (prosjektmidler) til en slik oppstart hvis vi legger inn forskningselementer i det. Får vi prosjektmidler vil egenandelen ligge rundt 50 %. Men kostnadene med å få på plass referansepopulasjon vil også øke pga forskningselementene, så vi må ta høyde for at egenandelen blir 3-4 millioner kroner fordelt over 3 år.

Ønsker Avlsrådet at vi skal bruke midler på genomisk seleksjon, bør vi lage en prosjektsøknad i år med prosjektstart 1. januar 2017. Kostnadene må innarbeides i budsjettet for 2017 og framover.

Vedtak:

Avlsrådet ber administrasjonen arbeide videre med muligheten til å ta i bruk genomisk seleksjon i avlsarbeidet.

11 Pelssauavlen – Organisering og tilskudd

Landsmøtet i NSG vedtok i 2013 at pelssauen igjen skulle være berettiget til tilskudd.

Status:

- Vi har hatt problemer med å få innpasset pelssauavlen i den tradisjonelle organiseringen med væreringer som eier værene som avkomsgranskes.
- Det er fortsatt mange avlsbesetninger som avkomsgransker en eller to værer kun i egen besetning, og det er da vanskelig å få god sikkerhet på avlsverdiene og tilstrekkelige genetiske bånd mellom besetningene slik at semininntaket blir sikrest mulig.
- Vi har ikke funnet noen god organisering for å tilfredsstille krav som bør settes til innsatte prøveværer, ikke minst å få styring på antall innsatte prøveværsønner per seminvær.

Vi har derfor ikke grunnlag for å tildele tilskudd til pelssauavlen basert på de samme kriterier som vi bruker for NKS, spæl og sjevot.

I 2014 satte de 21 avlsbesetningene innen pelssau inn 45 prøveværer, og 37 av dem fikk offisiell indeks i 2015. Sogn pelssauring hadde 10 av de avkomsgranskede værene.

For 2015 foreslår jeg å tildele pelssauavlen en rund sum for innsatsen de legger ned, til sammen kr 50.000,-. Denne summen tilsvarer omkring 25 avkomsgranskede værer godkjent for tilskudd.

Vedtak:

- Ring 177 Sogn pelssauring tildeles kr 20.000,- i støtte for 2015 for mange års godt avlsarbeid som ring.
- Norsk Pelssaualag tildeles kr 30.000,- i støtte for 2015 til bruk på avlstiltak.

12 Tilskudd for avkomsgransking

12.1 Antall værer i ringen og antall sønner per far

Avlsrådet har ikke fastsatt minstekrav til antall værer som må få offisiell indeks, kun krav til innsatte prøveværer. Hva gjør vi når ikke alle innsatte prøveværer kommer ut med offisiell indeks?

Ringen selv fører opp antall prøveværer som blir satt inn til gransking, og her ser vi at det er noen som er i overkant «optimistiske» til hvor mange prøveværer ringen/avdelingen kan granske. Dette gjelder ikke bare minimumskravet for å kunne være egen ring/avdeling, men også grensene minst 11 og minst 21 for å få inn flere sønner etter én seminfar.

Vi må derfor vurdere om innsettet er realistisk med tanke på granskingskapasiteten i ringen/avdelingen.

Vi må akseptere at det går ut værer pga manglende ridelyst eller dårlig fruktbarhet, men det gjelder forhåpentligvis et fåtall værer. Det bør derfor være et godt samsvar mellom innsatte prøveværer og antall som kommer ut med offisiell indeks.

Vedtak (enstemmig):

Følgende regler gjelder for avlsåret 2014/15 og framover inntil annet blir bestemt:

- **Tilskudd til ringen/avdelingen**
  - NKS
    - Minst 6 innsatte prøveværer
    - Minst 5 prøveværer med offisiell indeks
  - Spæl
    - Minst 5 innsatte prøveværer, der minst 4 er kvite
    - Minst 4 prøveværer med offisiell indeks
  - Sjeviot
    - Minst 6 innsatte prøveværer
    - Minst 5 prøveværer med offisiell indeks
- **Antall sønner per seminfar**
  - NKS
    - 1 sønn:
      - Minst 6 innsatte prøveværer
      - Minst 5 prøveværer med offisiell indeks
    - 2 sønner
      - Minst 11 innsatte prøveværer
      - Minst 10 prøveværer med offisiell indeks
    - 3 sønner
      - Minst 21 innsatte prøveværer
      - Minst 19 prøveværer med offisiell indeks
  - Spæl
    - 2 sønner:
      - Minst 6 innsatte prøveværer
      - Minst 5 prøveværer med offisiell indeks
    - 3 sønner
      - Minst 21 innsatte prøveværer
      - Minst 19 prøveværer med offisiell indeks
  - Sjeviot
    - 2 sønner:
      - Minst 6 innsatte prøveværer
      - Minst 5 prøveværer med offisiell indeks
    - 3 sønner
      - Minst 21 innsatte prøveværer
      - Minst 19 prøveværer med offisiell indeks

12.2 Utbetaling 2015

Som en konsekvens av vedtaket i forrige sak tildeles ring 113 Lista og Ring 128 Ryfylke, avdeling Forsand *ikke tilskudd i 2015* på grunn av for få værer med offisiell indeks (4 værer i hver av ringene/avdelingene).

Styret i NSG har vedtatt at væreringene skal tildeles minst 4 millioner kroner i granskingstilskudd i regnskapsåret 2015. Vi har satt av dette beløpet i regnskapet i 2015.

Utbetaling til de 1817 værene som er godkjent for tilskudd i 2015 blir kr 2 175,- i gjennomsnittsbetaling per NKS-, spæl- og sjeviotvær, basert på et grunntilskudd på kr 1385,- og et indekstillegg på kr 30,- per indekspoeng over 100. Pelssauen får 50.000 kr for 2015.

Vedtak:

Tatt til orientering.

13 Orienteringssaker

13.1 Slakting seint på høsten – konsekvenser for avlsverdiberegningene

Vi vil komme tilbake til denne saken i Avlsrådsmøtet i juni.

13.2 Munnskurvaksine

Les Sau og Geit nr 1/2016, side 38 – 46, med bred informasjon om munnskurv skrevet av Lisbeth Hektoen, Helsetjenesten for sau og Tore Tollersrud, Veterinærinstituttet. Vaksine er omtalt på side 42-43.

Tore Tollersrud, Veterinærinstituttet, planlegger å gjennomføre et vaksineforsøk i 2017.

13.3 Kjøtt/fett/bein i slaktet: Ny registreringsmetode

Morten Røed, Animalia, har på et møte på Rudshøgda fortalt oss om et nytt apparat som kanskje kan brukes i stor skala for å vurdere kjøtt og fett i slaktet med større nøyaktighet enn dagens EUROP-klassifisering. Avlsrådet fikk i e-post 10. mars 2016 en presentasjon av MeatCrafter som apparatet kalles.

Animalia med samarbeidspartnere vil høsten 2016 søke om prosjekt for å prøve ut om apparatet er egnet for bruk på slaktelinja.

14 Eventuelt

Følgende saker ble drøftet under eventuelt-posten:

- Opplæring av kåringsdommerne: Hvordan kan det best organiseres?
  - Sentralt kurs for 1-2 dommere per fylke som så lærer opp dommerne i eget fylke
- Egne spældommere som får ansvaret for dømming av spæl på større sjå?
- NKS: Vi aksepterer i dag en svært åpen ullfell. Bør vi ha en lik vurdering av fellen landet over, slik at en tett ullfell vurderes som bedre enn en åpen fell?

Dette er saker som vi kommer tilbake til i juni-møtet i Avlsrådet.